

HELYI VÉDELEMRE VALÓ JAVASLAT, ELŐTERJESZTÉS - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATA

A DOKUMENTUMOT DIGITÁLIS ALÁÍRÁSSAL LÁTTA EL

Azonosító jegyzékszám	HVE-2021/	
Megnevezés	PARASZTHÁZ MELLÉKÉPÜLETEKKEL	
Helyrajzi szám	19	
Cím	8349 Zalagyömörő Kisfaludy u. 9.	
Tulajdonos:	Domonkos Béla Zoltán	
Használat módja	A tulajdonosok szezonális jellegű használata	
Védési rendelet		
LEÍRÁS - ÁLLAPOT		
Település történetből	Valószínű, hogy először csak a 15. századi forrásokban feltűnő Gyömörő nem pontosan a mai falu helyén létezett. 1423-ban egy oklevélben Ukgyömörőnek, 1424-ben Gemerének, 1480-ban Gyömörőnek írtak. Zalagyömörő legkorábban lakott magját az oldalhatáron álló házak sorával mindket oldalon beépült együttes kis nemzeti falut a Fő utca déli szakasza, és a közvetlenül ide torkolló Kisfaludy utca északi vége jelenti, az északi végpontban a katolikus templommal, amely a település határát is jelentette. Az utcák vezetése, és a templom, amelyek a 18. századi állapotokra visszavezethetők, sem házak, sem összefüggő telekosztás nem maradt fenn e korai időszakból. TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ A település a 18. században, kismesek által lakott település. Történeti magját, az utak kereszteződésében álló a katolikus templom közvetlen környezete, és az utól délre húzódó főút alkotja. Fennmaradt, 19. század végi, 20. század eleji épületei: oldalhatáron álló „L” alaprajzú, előkertes, földszintes, magastetős épületek, oromfalas, vagy kontyolt tetős kialakítással. Előfordul kevés, az utcára merőleges gerincű oromfalas ház is. A megmaradt telekosztásokon azonban többségükben más 20. század második feléből származó épületek vannak.¹	
Építéstörténet	19. század második fele. A település utcahálózata történeti érték, az utcára merőleges beépítés a jellemző (3. katonai felmérés 1869-1887). 2021 A mai térképen a fésűs beépítés a jellemző, az utcák történeti vonalvezetése megmaradt, a beépítés a Kisfaludy utca északi végén álló COOP üzlet (egykori kocsmá) kivételével továbbra is zömme utca merőleges oldalhatáros beépítés, ma még többségében „L” alaprajzú épületekkel. Településképi történeti érték.	

¹ NET2021 <https://www.goganfaikoh.hu/?module=news&action=getfile&fid=267811> Településképi Arculati Kézikönyv 2017

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13

Fotó az 1970-es évek elejéről

Beépítés: A kezdetektől a család tulajdonát képező (Sojtory Imre, Sojtory Béla, Domonkos Jenőné Sojtory Jolán, Domonkos Béla Zoltán) szép széles tercén álló oldalhatáros, előkertes, földszintes, épület, nyeregtetes, oromfalas kivitelű, az utcafronton kéttengelyes, az udvar felé nyolctengelyes, az oldalhatáros északi homlokzaton pedig egy konyhaablakkal.

Tömegformálás: A nyeregtetes hosszhoz főtömege, mindkét irányban oromfalas. Jézarási ehhez kapcsolódik alacsonyabb gerincmagassággal az istálló és pajta rész, annak a folytatása pedig a közelmúltban elbontott feltétes nyitott szin, ami a **védendő egyseget** lezarta.

Homlokzatok: Az utcafronti falazott-vakolt lábazat felett eklektikus szalagkeretes, vakolatükrös megjelenés a két ablakkal, a sematikus övparkányra felfüggesztett falazott-vakolt szemöldökökkel, a hármas tagozású oromzati padlásbevilágítóval és a monogramos évszám vakolatfűvel egy kiegyensúlyozott nyugodt képet nyújt.

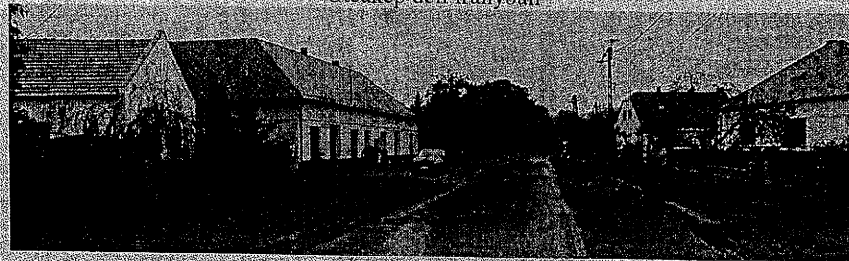
A 19. század és a századforduló alacsonyabb fésűs beépítést lassanként felváltják a nagyobb gerincmagasságú, utcával párhuzamos gerincű, esetleg utcafronti épületek nem egyszer tetőtér beépítéssel, a legkülönbözőbb építészeti stílusban, és életfelfogással, ami már 20. század második felének és a 21. század első éveinek építetoi igényét tükrözi. Ez korántsem egyedi, sokkal inkább országos jelenség, ennek köszönhető a stílusában és nagyságrendjében is gyakran szétesett utcaképek, vele együtt egy harmonikus, kiegyensúlyozott települési szövet sérülése. Ennek és a történeti építészeti értékeknek a megővására új szabályozásokat kellett településenként létrehozni, ennek egyik szászloshajója éppen a már hivatkozott Településképi Arculati Kézikönyv volt 2017-ben. A lélekszám gyökeres életmódváltozásához hozzá kell igazítani érték szemléletünket is, ami természetesen nem a múlt hibermálásában testesül csak meg, csupán az életünkben a technikai fejlődést nem kirekesztve, az építészeti tradíciók egészséges továbbörökítésére osztoz.

Természetesen a jelenlegi összkép még mindig egy alapvetően horizontális tendenciát mutat, nincsenek még olyan kirozó építménymagasságok, melyek a szemlélő ember osztonos természet közelséget sértene.

**ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13**

Uteakép déli irányban

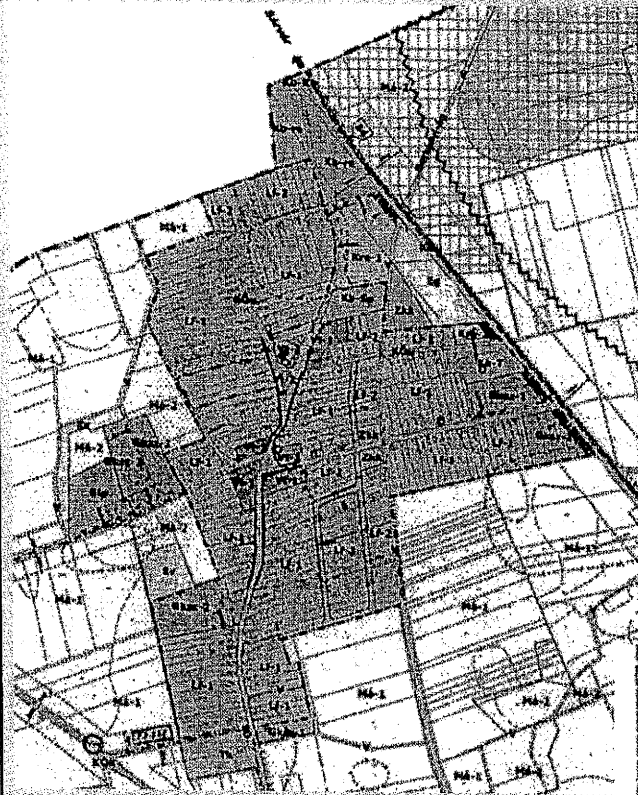

Uteakép északi irányban

Az **Lf-1** falusias övezetben a meglevő épület, mint **adottság** illetve az általam javasolt további kiegészítések, bővítések teljesítik, illetve nem haladják meg az övezetre vonatkozó feltételeket mint:

a) Beépítési mód	oldalhatáron álló
b) A kialakítható legkisebb telekméret (m ²)	900
c) A beépítésnél alkalmazható terepszint feletti legnagyobb beépítettség (%)	20
d) A beépítésnél alkalmazható terepszint alatti legnagyobb beépítettség (%):	20
e) A terepszint alatti beépítettség helye	építési helyen belül
f) A beépítésnél alkalmazható legnagyobb épületmagasság (m)	4,0
g) A beépítésnél alkalmazható legkisebb zöldfelületi arány(%)	50

**ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13**

Helyi Építési Szabályzat

	BELGIJENSTEN NAJAR
	ÖZVEKET, SZEPEN ÖZVEKET NAJAN
	ERZSÁLYKÖZM VONAL
	ERZSÁLYKÖZM SZEPENKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM SZEPEN VONAL
	ERZSÁLYKÖZM SZEPEN VONAL
	TELK DE NEU SZEPENKÖZM ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM
	ERZSÁLYKÖZM

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13

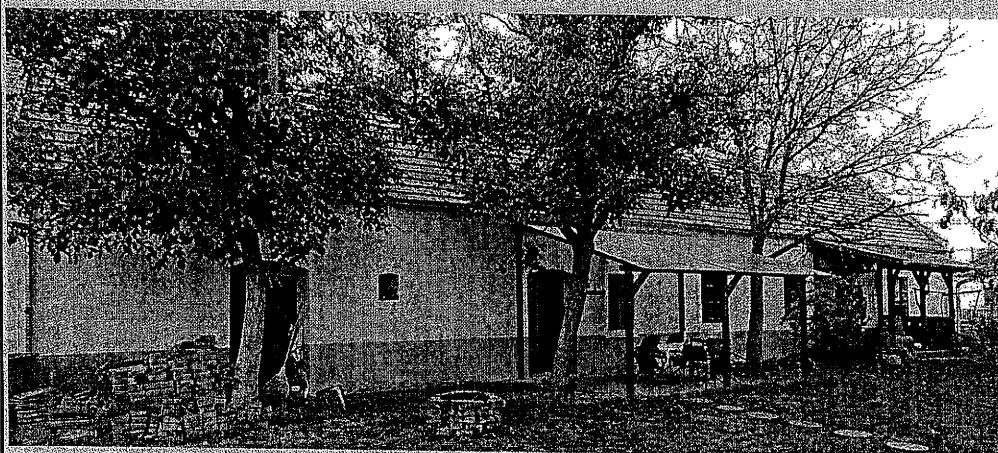
Fotódokumentá
ció

Utcáfronti és hátsókerti homlokzat

Oldalhataros északi homlokzat részletek

Déli homlokzat az istállóig

Istálló és pajta déli homlokzatai

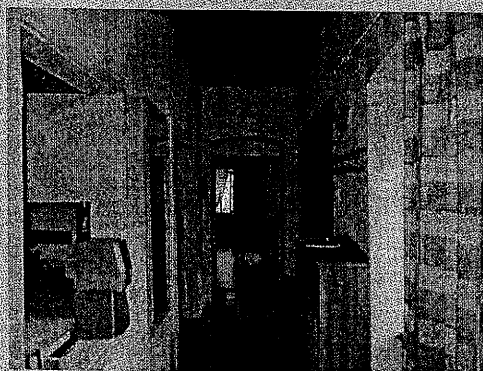
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13

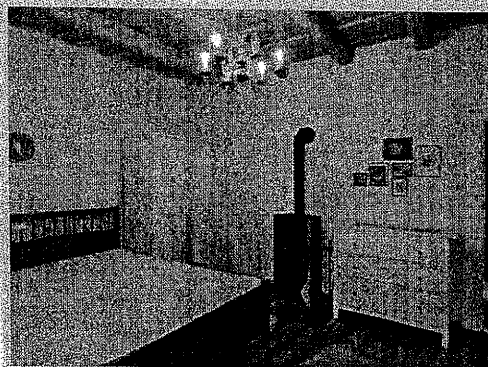
Utcafronti szoba

Konyha-étkező

Közlekedő

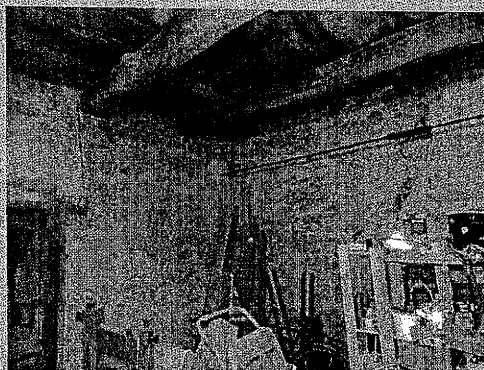

Hálószoba

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13

A volt kamra helyén nappali tartózkodó vizesblokkal

Istálló legutóbb baromfiak tartására a lebontott hidas zsiliptalával

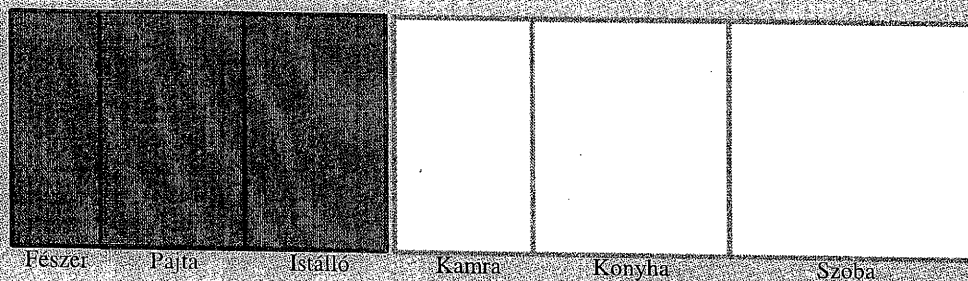

Pajtaépület

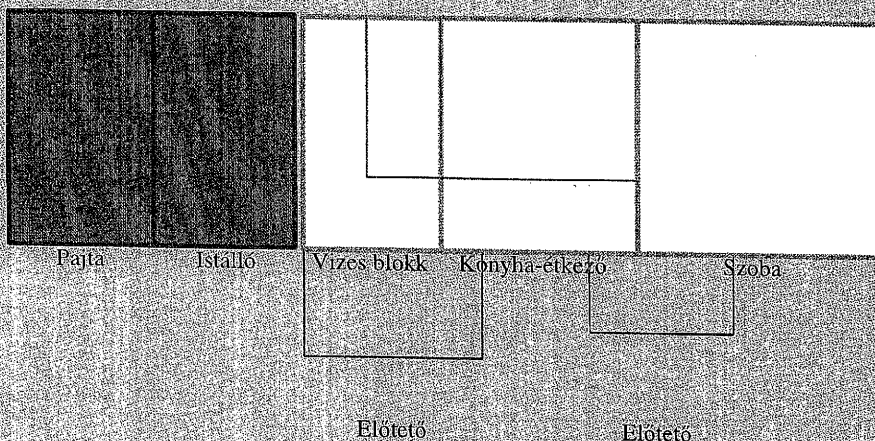
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13

Leírás, állapot
2021-ben.

Épületszerkezetek: Az épület anyaghasználata és épületszerkezetei az építési korra jellemzőek. A helyben fellelhető anyagokból épült szerkezetek, a jelen felújítás továbbra is törekszik a korhű anyaghasználatra és szerkezeti kialakításokra. **Értékként kiemelendő az épület tömege, az utcai homlokzat vakolt szalagkeretes, korabeli pallótókos ablakai** (3 szemes szárnyakkal), a 2010 előtt készült archiv fotón. A tokok (belletek) betétes kialakításúak. A szalagkeretek sarkaiból negyed köríves kimetszések emelik **az ablakok díszítetttségét.** (Az oromesücs alatti **S.B.** monogram az **1901-es** évszámmal). Sajtory Bélának építette édesapja Sajtory Imre.²

Felmérési alaprajz hiányában ezen az ábrán különítettem el a **korabeli háromosztatú lako** és a gazdasági funkciókat

ezen az ábrán pedig a **mai állapotot** látjuk, ami a **80-as** években elbontott feltétes fészer, és a **2016-ban**, valamint **2020-ban** épített **előtetők**, valamint az **új konyha és vizesblokk** következménye, melyeket vékony fekete vonallal jelöltem.

2015 óta sor került meg a az ablakok külső szárnyának cseréjére, a bejárati és a kamra ajtó cseréjére, hullámkő járda építésére, teljes elektromos hálózat felújítására, víz és szennyvíz rendszer kiépítésére, a belső festés felújítására.

Védendő a két építési periódust (1901 és 2015) mutató építéskorabeli tömeg az eredeti tetőkkel, nyílászárókkal, oromzattal, színezéssel, a galleros kéménnyel, továbbá a primer szerkezeti struktúra és a kut.

Belső tér: Az épületbelsőben a korabeli belső terek és térkapcsolatok lényegében meg vannak. **Történeti értékként kiemelendők a belső nyílászárók is,** úgymint a pallótókos ablakok a belső oldali szárnyas barokk pántokkal, a betétes egy és kétszárnyú faajtók. Érték meg a konyhai kőlapburkolat a 30-as évekből.

² Domonkos Béla Zoltán elbeszélése alapján

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13

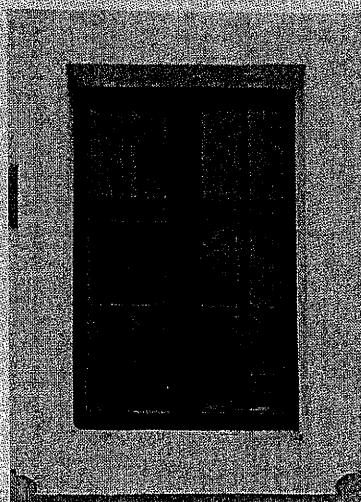
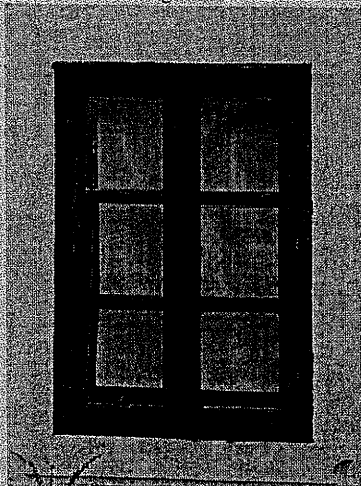
A védelem tárgya: értékleltár

Értékleltár

Lakóépület

Az épület tömege, utcai homlokzat vakolt szalagkeretes, korabeli pallótokos ablakai, a keretezett oromzat a monogramos vakolathímmel népi építészeti történeti érték

Az egyenes záródású közepén felnyíló faablakok három szemes szárnyakkal, belső oldali fakönyöklőkkel népi építészeti történeti érték

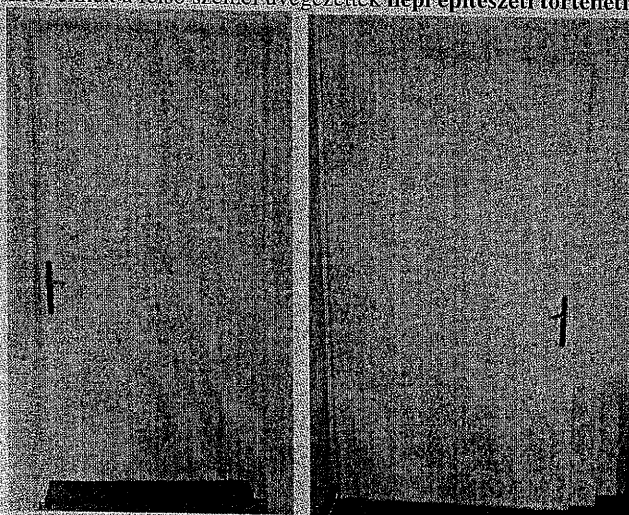
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13

A felújított szegmensíves záródású, vázablazatos, plattolt fa bejárati ajtó három betétes szárnyakkal
népi építészeti történeti érték

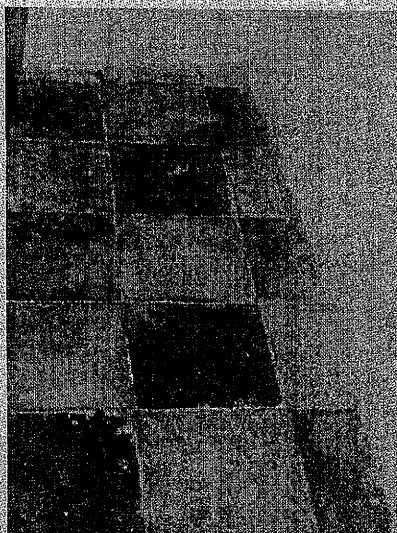

A felújított egyenes záródású, vázablazatos, plattolt fa bejárati ajtó három betétes szárnyakkal,
melyeknek a felső szemei üvegezettek **népi építészeti történeti érték**

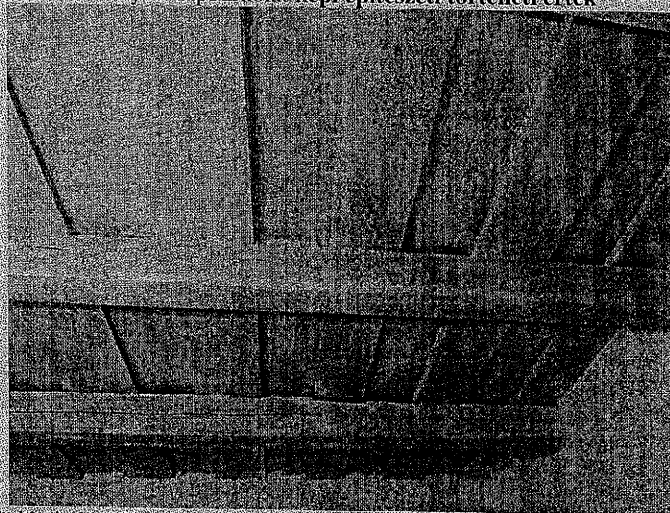

A belletes betétes belső ajtók faküszöbbel, kovácsoltvas pantokkal, profilos tokborításokkal
népi építészeti történeti érték

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13

Konyhai lapburkolat népi építészeti történeti érték

Lakóépület fafödénje látszó gerendák felső síkján váltósoros (hágtott) deszkazattal népi építészeti történeti érték

Gazdasági épület

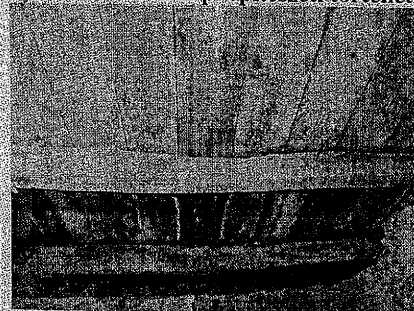
Pajta és istálló udvari homlokzata népi építészeti történeti érték

Pajta ajtó népi építészeti történeti érték

Pajta nyitott fedélszek népi építészeti történeti érték

Istálló fafödémje népi építészeti történeti érték

Értékelés

**ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY - TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR
HELYI VÉDELMI ÉRTÉKKATASZTER – HVEI-M/13**

	Az épület az építési kora és a településrésze jellemző kialakítást hordoz. A 2010 utáni kiegészítések jól elkülöníthetők: történeti, népi építészeti értéket megőrizte napjainkig, ezek további megtartása szükséges. A két gazdasági épületrész rekonstrukciója, tartószerkezeti megerősítése a legsürgetőbb, természetesen az eredeti anyaghasználattal. A tartószerkezeti megerősítéseket csak rejtve szabad használni, és kizárólag tartószerkezeti tervező mérnök méretezése alapján javasolt annak szakszerű kivitelezése. A jelenlegi tulajdonos a történeti értékek megőrzése, helyreállítása, rekonstrukciója mellett kötelezte el magát, a helyi építészeti védelem a továbbiakban indokolt.
VÉDÉSI JAVASLAT A védelem indoklása	Helyi védettségi státusz JAVASOLT Idézek a TAK-ból: „Előfordul kevés, az utcára merőleges gerincű oromfalas ház is.” Eppen az idézetben foglalt, a történeti beépítés, az épület tömege, oromfalas utcafronti homlokzata, színezése, nyílásrendje, anyaghasználata és alaprajzi szerkezeti rendszere miatt javaslom az egyedi helyi védelemre a LAKÓÉPÜLETET EGYBEN A GAZDASÁGI RÉSSSEL. Az értékleltár ezen belül több védendő részletre kiterjed. <u>A történelmileg legkorábban kialakult településmag beépítési sajátosságait és utcaképi az építészeti örökség védelmére javasolt területként szükséges kezelni.</u> „... a kert felé néző fedett, nyitott terasz építése ajánlott.”³ A kézikönyv készítőjének utóbbi megjegyzését azzal egészíteném ki, hogy a helyi védettség után a műemlékvédelemben is elvárt és irányadó módon: kortárs eszközökkel és illeszkedő, ámde az eredeti épületől vizuálisan mégis jól elkülöníthető módon kell az építészeti kiegészítéseket megtenni. „Kötelességünket nem a múltbeli állapot visszaidézésével, konzerválásával tennénk meg, hanem azzal, ha annak korszerű fejlődést biztosítanánk s a modern építéssel minden előnyt igyekeznénk bele illeszteni a parasztság életformájába.”⁴ Javasolt a 19. századi fésűs beépítés településszövetének itt még fellelhető maradványait hiteles továbbörökítése úgy, hogy a 20. századi utcafronti homlokzat rekonstrukciója mellett, megfelelő építészeti eszközökkel a közelmúltban újraértelmezett tornác funkciót helyettesítő elő teraszok a fenti eszközökkel megújulnak, kiegészülnek, a melléképületek rekonstrukciója pedig megtörténik. Az épület jelenlegi tömegformálását meg kell őrizni (emeletraépítés kerülendő), a tetőre tetőfelépítmények ne kerüljenek. A melléképületekről pedig meg kell jegyezni, hogy a deli oldali szomszéd Klenner úr visszaemlékezései nagy segítségemre voltak. Ezekből tudjuk, hogy a lakó funkció a jelenlegi belső falattörésig terjedt, utána következett a kamra, melynek egykori ajtaja most az istállóban van, a pajta nyugati homlokzatához pedig egy feltétes fészer csatlakozott ekek, és egyéb foldeken használatos eszközök tárolására. Az utcafronti telekrész hátsó kerijének északnyugati sarkán egy arnyékszek, a délnyugatin pedig egy hidas sertésol állt, az egyéb kiegészítők közül pedig meg kell megemlíteni az ágas, vagy más néven gemes kút ma is meglévő alepítményét, melynek az ágas és gemes része rekonstrukcióját javaslom szintén. A lakrész istálló-pajta-nyitott szín felújítását, rekonstrukcióját javaslom. A felújítást további hiteles építéstörténeti, és épületkutatás előzze meg, továbbá a kivitelezés szakmai kontroll mellett történjen.
Felújítási javaslat	
Aláírás Dátum	Orosz László műemlékvédelmi szakmérnök, okleveles építész-mérnök szakértő műemléki érték dokumentálása és műemléki épületkutatás szakterületen 21-0427. 2021. október

³ NET2021 <https://www.goganfaikoh.hu/?module=news&action=getfile&fid=267811> Településképi Arculati Kézikönyv 2017

⁴ Dr. Gunda Béla: Az Ormánság paraszti építkezései; in: Tér és forma X. évfolyam 4. szám 1937 április